

Aanvull. en verhooging v. h. VIIIste hoofdst. der Staatsbegrooting v. h. dienstjaar 1915. (Buitengewoon krediet.)

(274. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot aanvulling en verhooging van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915. (Buitengewoon krediet.)

De toelichtende memorie, die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 29 December 1914.

WILHELMINA.

(274. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de noodzakelijkheid is gebleken van eene aanvulling en verhooging van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting vóór het dienstjaar 1915;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Aan het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915 wordt toegevoegd eene nieuwe afdeeling, luidende:

XXVIIste AFDEELING.

Uitgaven wegens het buitengewoon onder de wapenen roepen van de dienstplichtigen der militia, enz.

Artikel 183. Uitgaven, voortvloeiende uit het buitengewoon onder de wapenen roepen van de dienstplichtigen der militia en van de landweer en uit alle verdere maatregelen, verband houdende met de buitengewone omstandigheden, die tot dat onder de wapenen roepen hebben geleid, f 30 000 000.

Artikel 2.

Ten gevolge van artikel 1 dezer wet wordt het eindcijfer van voormeld hoofdstuk der Staatsbegrooting *verhoogd* met *dertig millioen gulden* (f 30 000 000).

Artikel 3.

Aan artikel 2 der wet tot vaststelling van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915 wordt als laatste lid toegevoegd:

„Eindelijk kan uit *artikel* 183 worden overgeschreven op alle *artikelen*, waarbij gelden zijn toegestaan voor onderwerpen, betrokken bij de in genoemd artikel bedoelde maatregelen, met uitzondering evenwel van die, betreffende subsidiën en andere onverplichte uitgaven, welke niet in onmiddellijk verband staan met de in dat artikel bedoelde omstandigheden.”

Artikel 4.

Ter voorloopige dekking van de kosten, voortvloeiende uit de bij deze wet bedoelde maatregelen, kunnen desgevorderd schatkistbiljetten of schatkistpromessen worden uitgegeven en schatkistbiljetten worden beleend tot een zoodanig bedrag als noodig is ter verkrijging van eene som van ten hoogste *dertig millioen gulden*.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Oorlog,

De Minister van Financiën,

(274. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Blijkens de Nota van den Minister van Financiën van 6 November 1914, betreffende het ontwerp-leeningwet (Gedrukte Stukken 1914—1915, 230, n°. 4), is het bedrag van de uitgaven in verband met den gemobiliseerden toestand, voor zooveel de landmacht betreft, voor het tijdvak van 1 Januari tot 1 April 1915 op minstens *dertig millioen gulden* geraamd. Bij het hierbij aangeboden wetsontwerp wordt de beschikking over dit buitengewone krediet, in den vorm van eene verhooging van de ingediende ontwerp-Oorlogsbegrooting voor 1915, aangevraagd.

Na hetgeen werd medegedeeld op bladz. 1 en 2 van de Nota betreffende het ontwerp van wet tot verhooging van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1914, Buitengewoon krediet (Gedrukte Stukken 1914—1915, 188, n°. 5), zal het niet noodig zijn, opnieuw het betoog te leveren, dat en waarom een min of meer volledig overzicht van de gedane uitgaven en eene nadere becijfering van het voor de eerste drie maanden van 1915 aangevraagde krediet ook thans niet kan worden verstrekt. Het geldt hier tal van uiteenloopende uitgaven, die uit den aard der zaak niet voor raming vatbaar zijn. De mogelijkheid bestaat dan ook dat van het voor den dienst van 1914 toegestane krediet een gedeelte onbeschikt blijft, terwijl daarentegen voor 1915 een grooter bedrag kan blijken noodig te zijn. Ondenkbaar is het ook niet, dat het bedrag van *honderd dertig millioen*, hetwelk thans in totaal is aangevraagd, niet geheel toereikend zal blijken wanneer vóór 1 April 1915 niet tot demobilisatie kan worden overgegaan.

Voor wat de uitgaven betreft, die sedert het begin van de mobilisatie zijn gedaan door de korpsen, staven en verdere onderdeelen van het leger, moest worden afgezien van het

denkbeeld om daarvan een categorisch overzicht te verkrijgen. Over de daartoe benodigde gegevens zal het Departement van Oorlog eerst kunnen beschikken, wanneer de verantwoordingsstukken in uitgaaf gesteld en onderzocht zijn. En daaraan valt vooreerst nog niet te denken. Want niet alleen is het administratieve personeel bij de op voet van oorlog gebrachte landmacht, evenals het personeel bij het Departement, met werkzaamheden overladen, maar ook ligt het voor de hand, dat bij het bestaande tekort aan ervaren administrateurs en de met de mobilisatie gepaard gaande vorming van een groot aantal nieuwe administratieve onderdelen, de buitengewone omstandigheden aan eene vlugge en regelmatige behandeling van de vele administratieve aangelegenheden niet ten goede zijn gekomen.

Voor de betalingen, door de verschillende onderdelen van het leger en van de landweer te doen over de maanden Augustus tot en met December, werd in totaal verstrekt een bedrag van rond f 40 500 000, welke som nog is te verhoogen met hetgeen op den laatsten December aan traktementen over die maand moet worden uitbetaald, terwijl zij daarentegen, om tot het bedrag van de bij de korpsen voorziene *mobilisatie*-uitgaven te komen, zou moeten worden verminderd met hetgeen in vreedstijd aan de korpsen wordt gemandateerd, waarvoor doorreengenomen hoogstens anderhalf miljoen per maand kan worden gesteld.

Wat de paardenvordering betreft laat het zich aanzien, dat het reeds vroeger ¹⁾ genoemde bedrag van f 7 000 000 niet of slechts in zeer geringe mate zal worden overschreden; vermoedelijk zullen daaruit niet alleen de sommen kunnen worden bestreden, waarvoor de gevorderde paarden door het Rijk zijn overgenomen, maar ook de op de vordering vallende kosten, met inbegrip van de reiskosten.

Dat het Departement van Oorlog nog niet over voldoende gegevens kan beschikken om het bedrag van de vergoedingen wegens kostwinnerschap aan de gezinnen van militie- en landweerplichtigen met eenige nauwkeurigheid te kunnen bepalen, kan wel daaruit blijken, dat op 10 December nog niet meer dan f 2 700 000 op assignatie aan de onderscheidene gemeenten kon worden terugbetaald, terwijl, zooals reeds werd medegedeeld, het aan vergoedingen uit te keeren bedrag, volgens globale schatting, vermoedelijk niet veel minder dan f 3 000 000 *per maand* zal bedragen. Intusschen zijn door den eerst-ondergeteekende maatregelen genomen, om binnen een kort tijdsverloop ten aanzien van den omvang dezer vergoedingen meerdere zekerheid te verkrijgen.

Wegens voorgeschoten kosten, ter zake van het telegraphisch oproepen van in het buitenland verblijf houdende verlofgangers, de uitbetaling van de kostwinnersvergoedingen enz. werd tot dusver aan een 150-tal gemeenten een bedrag van pl. m. f 12 000 terugbetaald. Door een groot aantal gemeentebesturen werd deze vordering nog niet ingediend.

Een vrij aanzienlijk bedrag zal voorts moeten worden uitgekeerd ter vergoeding van de reiskosten der verlofgangers, aan wie vergunning was verleend om in het buitenland te verblijven en van hen die zich in het buitenland voor vrijwillige dienstneming hebben aangemeld en door tusschenkomst van de betrokken consulaire ambtenaren de reis naar Nederland hebben aanvaard.

Voor telegramkosten werd over het 3de kwartaal 1914 door het Departement van Waterstaat f 27 729 meer in rekening gebracht dan over hetzelfde tijdvak van 1913 en voor het tot stand brengen van buitengewone telephonische aansluitingen moest alleen te 's Gravenhage reeds f 900 worden uitgegeven.

Van meer belang echter dan deze betrekkelijk geringe posten zijn de uitgaven wegens aanschaffing van levensmiddelen en verdere verplegingsbehoeften, aanvulling van den voorraad kleeding en nachtlegergoederen, voorziening in de behoefte aan

materieel der artillerie, kosten van den geneeskundigen dienst transportmiddelen en uitgaven voor de interneeringsdepots.

Voor het bijeenbrengen van een hoofdvoorraad verplegingsmiddelen is een zeer aanzienlijk krediet geopend. Door de leden van de bij Koninklijk besluit van 21 Juli 1910 n°. 51 ingestelde Commissie, die den Hoofdintendant ter zijde staat bij het aankopen en bijeenbrengen van verplegingsvoorraden ter voorziening in de behoefte in oorlogstijd, is bereids voor een bedrag van circa f 6 000 000 aangekocht en wordt voortdurend met de aanschaffing van de benodigde artikelen voortgegaan.

Bovendien werd tot dusver een bedrag van f 2 890 000 ter beschikking gesteld van de Etappen-inspectie te Rotterdam, welk bedrag hoofdzakelijk strekt ter voorziening in de behoefte aan vleesch en andere aan spoedig bederf onderhevige levensmiddelen, die door de zorg van ten etappendienst aan het gemobiliseerde leger worden toegevoerd, en ter bestrijding van de daaraan verbonden transportkosten. Het ligt voor de hand, dat ook met deze verstrekking onafgebroken moet worden voortgegaan. Vorenstaande cijfers kunnen dan ook slechts dienen om een beeld te geven van de belangrijkste uitgaven die gedaan moeten worden, zonder daarom een voldoende grondslag op te leveren voor eene juiste raming van het nog benodigde.

Belangrijke kredieten werden voorts geopend aan de Verplegingscommissiën in de Stellingen van Amsterdam en den Helder. In laatstgemelde stelling werd tot dusver van het krediet nog geen gebruik gemaakt; de in de Stelling van Amsterdam gedane uitgaven, hoofdzakelijk voor den opslag en het beheer van den hoofdvoorraad en voorts wegens vacatiegelden van de burgerleden der commissie en bezoldiging van het daaraan toegevoegde tijdelijk personeel, beliepen op 10 December f 173 210.

Het bedrag, benodigd voor den aanmaak en de aanschaffing van kleeding en nachtlegergoederen kan onder de gegeven omstandigheden niet met juistheid worden geraamd. Hetzelfde geldt van de uitgaven voor den geneeskundigen dienst.

Uit eene vergelijking van den stand der betrokken begrootingsartikelen is intusschen gebleken, dat op 10 December 1914 de navolgende sommen reeds waren uitgegeven boven hetgeen op hetzelfde tijdstip in 1913 ten laste van de begrooting was gebracht:

wegens confectieloonen en loonen van geëmployeerden bij de magazijnen van militaire kleeding en uitrusting, met inbegrip van magazijnkosten	f 515 000
wegens aanschaffing van grondstoffen voor den aanmaak van kleeding en aanschaffing van confectioneerde goederen	1 970 000
wegens aanschaffing van ledergoed	83 000
wegens aanschaffing van nachtlegergoederen	1 200 000
wegens kosten van geneeskundige verpleging in en buiten de militaire hospitalen	140 000
voor aanschaffing van geneesmiddelen	253 000
en voor aanschaffing van voorwerpen van veld-uitrusting	24 000

Wat het materieel van de artillerie betreft, kan worden medegedeeld, dat ten gevolge van de mobilisatie voor aflevering in 1914 door het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen een bedrag van ruim 2 miljoen gulden meer betaald zal moeten worden dan waarop aanvankelijk werd gerekend, terwijl bovendien meer buskruit is moeten worden aangekocht, zoodat het daarvoor bij art. 116 van de Oorlogsbegrooting toegestaan bedrag met pl. m. f 500 000 zal worden overschreden.

Aan den opperbevelhebber van land- en zeemacht is machtiging verleend om een bedrag van f 250 000 te doen besteden ten behoeve van het onderbrengen van de gemobiliseerde

¹⁾ Gedrukte Stukken Tweede Kamer 1914—1915. 188. 3

troepen in den winter (voorzieningen aan bestaande gebouwen, aanschaffing of huur van barakken, wachtloodsen, kachels enz.). Waarschijnlijk zal dit bedrag nog verhoogd moeten worden.

De uitgaven voor door het Rijk overgenomen automobielen en voor schadeloosstelling en voorschotten op schadeloosstelling wegens het in gebruik nemen dezer voertuigen, beliepen tot 10 December j.l. f 100 439, terwijl de aankoop van automobielen en motorrijwielbanden eene uitgaaf vorderde van f 147 000. Hierbij moge worden aangeteekend, dat, gedurende het tijdvak waarin het leger op voet van oorlog verkeert, aan de vaste leden van de vrijwillige militaire automobiel- en motorrijderkorpsen voor rekening van het Rijk naar behoefte rubberbanden worden verstrekt.

Het bedrag van de schadevergoedingen, tot uitkeering waarvan het Departement van Oorlog verplicht zal zijn op grond van de Onteigeningswet, de Inkwartieringswet, de Inundatiewet en de wet op den staat van oorlog en van beleg, valt voor het oogenblik nog niet te bepalen. Ook het gezamenlijk beloop van de kosten wegens vervoer van militairen en goederen, in verband met de mobilisatie, is vooralsnog onbekend, evenals de schadeloosstelling die aan de spoorwegmaatschappijen, in verband met het van Rijkswegen gevoerde gebruik der spoorwegen, zal aankomen.

Nog kan worden medegedeeld, dat in rechtstreeksch verband met den huidige toestand bij Koninklijk besluit een subsidie werd verleend van f 35 000 aan het Comité voor Amsterdam van de vereeniging „Het Nederlandsche Roode Kruis” en van f 10 000 aan de Centrale Commissie tot ontwikkeling en ontspanning van de gemobiliseerde troepen.

Meer volledige inlichtingen betreffende de mobilisatie-uitgaven kan de eerstondergeteekende, aan de hand van de te zijner beschikking staande gegevens, niet verstrekken.

Ten slotte volgen hier nog enkele mededeelingen met betrekking tot de interneeringsdepots.

Tot 10 December werd een bedrag van f 1 092 830 ter beschikking van de commandanten dezer depots gesteld tot het doen van rechtstreeksche betalingen. Bovendien werd aan het Departement van Oorlog voor verschillende leveringen een bedrag van f 444 240 op declaratie in rekening gebracht. Voor de inrichting van sommige depots, hoofdzakelijk van die te Soesterberg en te Groningen, moest f 278 000 worden beschikbaar gesteld, eene som, die naar alle waarschijnlijkheid nog in belangrijke mate zal moeten worden overschreden. Het zal trouwens overbodig zijn, te doen opmerken, dat ook de laatstvermelde cijfers slechts eene zeer betrekkelijke waarde hebben, gelet op de belangrijke uitgaven, die deze tijdelijke instellingen, zoolang zij in stand moeten worden gehouden, blijven vorderen.

Van de voorschotten, die aanvankelijk ten behoeve van de vluchtoorden zijn verstrekt, wordt hier ter plaatse geen nadere melding gemaakt, aangezien deze uitgaven met het Departement van Binnenlandsche Zaken zullen behooren te worden verrekend.

In artikel 4 van het wetsontwerp is weder de machtiging opgenomen om, voor zooveel noodig, in de voorloopige dekking van de te doene uitgaven te voorzien door uitgifte of beleening van schatkistpapier.

De Minister van Oorlog,

BOSBOOM.

De Minister van Financiën,

TREUB.

